

Vaccinium oxycoccos, V. uliginosum en V. vitis-idaea,
te zoeken.

Rijksherbarium, Leiden.

R.A. Maas Geesteranus.

Het geslacht Amanita in Nederland I.

Het geslacht Amanita behoort tot de best bekende geslachten van de plaatjeszwammen in Europa. Toch heeft het nog zijn problemen. De vele kleurvormen van A. vaginata bij voorbeeld zijn nog een groot taxonomisch raadsel, hoewel er wel degelijk "systeem" in zit.

Voor andere soorten, die systematisch gezien goed bekend zijn, is de tijd gekomen om zo nauwkeurig mogelijk hun geografische en oecologische verspreiding na te gaan.

Daar vermoedelijk alle Amanita's mycorrhiza-vormers zijn, is het ook interessant, na te gaan met welke bomen zij zich associëren. Dit kan bijvoorbeeld gebeuren, door geregeld te noteren welke Amanita's men aantreft in bospercelen of lanen, waar slechts één boomsoort groeit. Ongetwijfeld heeft het ook zin, na te gaan, of er relaties bestaan tussen Amanita's en gezelschappen van hogere planten.

In bijgaande tabel en de daarop volgende beschrijvingen is een beknopt overzicht gegeven van de huidige kennis van het geslacht Amanita in Nederland. Moge velen er door deze tabel toe ^{komen}, deze kennis te vergroten. Determinaties worden gaarne gecontroleerd op de afdeling mycologie van het Rijksherbarium, Nonnensteeg 1, te Leiden.

Gedroogd materiaal dient men van enige aantekeningen betreffende kleur, geur e.d. en/of een kleurenschets gepaard te doen gaan. Vers materiaal dient zo spoedig mogelijk, in kranten verpakt, in een stevig blik of kistje verzonden te worden.

Determinatietabel.

Afkortingen: aaa., zeer algemeen; aa., algemeen; a., vrij algemeen; Co., coniferen; hd., hoed; Lo., loofhoud; sp., sporen; st., steel; zzz., zeer zeldzaam;

zz., zeldzaam; z., vrij zeldzaam. De maanden zijn met romeinse cijfers aangegeven.

1. Ring afwezig. Slanke soorten met holle st. zonder basale knol.
2. Volva uiteenbrekend in dikke, vlokkige, donker grijze ringen aan de st. basis en vlokkige, donker grijze wratten op de hd.

A. inaurata no. 18.

2. Volva als vliezige zak de st. basis omgevend. Hd. hoogstens met enkele vliezige lapjes, meestal kaal.
3. Hd.rand kort gevoord. Grote, vrij vlezig soort met bleek grijzig oker-zalmkleurige hd. St.top licht zalmkl. vlokkig. Sp. ellipsoidisch.

A. lividopallescens no. 17.

3. Hd.rand lang gevoord. Kleine tot middelgrote soort met grijze, bruinigrijze, bruine, roodbruine of witte hd. Sp. rond.

A. vaginata no. 16.

1. Ring aanwezig. Meestal robustere soorten met massieve of hol-wordende st., bijna steeds met basale knol.
4. Volva als een vliezige zak om de st.basis. Hd. kaal of met een enkel volva-lapje.
5. Hd. wit, soms iets okerkl. in centrum.
6. Hd. conisch, vaak onregelmatig, kleverig. St. met vezelige flarden. Geel verkleurend met KOH.Sp. rond.

A. virosa no. 11.

6. Hd. convex tot vlak, regelmatig, iets kleverig. St. bijna glad. Geen reactie met KOH. Sp. ellipsoidisch.

A. verna no. 10.

5. Hd. gekleurd.
7. Hd. gelig olijfgroen tot bruin of grijs, met donkere adering. Geur eerst zoetig, later weeïg. Volva wit.

A. phalloides no. 9.

7. Hd. grijsbruin, met violette of lila tint. Geur als rauwe aardappels. Volva zelfde kleur ald hoed.

A. porphyria no. 8.

4. Volva niet zakvormig, zelden als smalle vliezige rand op bovenzijde van de knol ingeplant.

8. Hd. bruin, grijsbruin of roodbruin, soms met lila of purperen tint, soms licht vleeskl. roze, maar dan vlekkerig en vlees rood verkleurend.

9. Hd. grijsbruin met lila tot purperentint, met hoekige, gelijkkleurige volva-plakjes. St. violet-grijs, met violet-grijze tot zeer donkere ring en ronde, gerande knol. Sp. rond.

A. porphyria no. 8.

9. Hd.kleur meestal zonder lila of purper. Ring niet donker wordend. Volva-resten wit tot grijs, soms geel. Sp. ellipsoidisch.

10. Korte lamellen scherp afgesneden eidend. Ring niet gevoord. St.basis meestal met gerande knol en vaak vlak daarboven een extra ring, afkomstig van de volva.

11. Hd.rand duidelijk gevoord. Hd. dadelbruin tot licht bruin, met helder witte wratjes.

A. pantherina no. 13.

11. Hd.rand niet gevoord. Hd. zeer donker bruin tot grijsbruin met witte tot grauwe wratjes.

Var. abietina no. 13a.

10. Korte lamellen versmald eidend. Ring gevoord. St.basis meestal met poederige volva-resten en raapvormige knol of diep in bodem stekend en volva in grond achter blijvend.

12. Vlees langzaam rood verkleurend.

A. rubescens no. 4.

12. Vlees niet rood, hoogstens iets bruinig wordend.

13. Volva-wratten op hd., rand v.d. ring en bovenrand van de knol okergeel, later vaal okerbruin wordend. Hd. eerst gelig, dan vaalbruin, soms iets purper getint. Vl. eerst geel, later iets bruinig wordend. Alleen op klei.

(A. aspera =) A. franchetii no. 5.

13. Volva-resten wit tot grauw.

14. Paddestoel gedrongen, met raapvormige knol, grijzige fijn vlokkig st. en donker grijsbruine hd.

A. excelsa f. spissa no. 6a.

14. Paddestoel slank. St. meest diep in bodem stekend, met weinig of niet knolvormige basis en meestal in de grond achterblijvende volva. Hd. kleur wittig, lichtgrijsbruin, bruin of donker grijsbruin.

A. excelsa f. excelsa no. 6.

8. Hd. rood, oranje, geel of wit, indien vaal vleeskl., dan vlees niet rood verkleurend.

15. Hd. aanvankelijk wit, later soms grauw of geelbruinig wordend.

16. Hd. rand gevoord.

A. eliae no. 15.

16. Hd. rand niet gevoord.

17. Hd. rand buiten lamellen uitstekend en met flarden of tandjes afhangend of lamellen groenig geel wordend.

18. St. cilindrisch, zonder knol, van ring tot basis met kransen van vliezige, oplopend-afstaande schubben. Ring vliezig. Hd. droog, fijn vezelig-schubbig, met platte volva-plakjes.

A. vittadinii no. 3.

18. St. knotsvormig of met duidelijk knol, niet geheel met schubbenkransen.

19. Hd. met kleine conische volvawratjes. Lamellen groenig geel wordend. St. basis knotsvormig, vaak met dikke oplopend-afstaande schubben. Ring vliezig.

A. echinocephala no. 2.

19. Hd. met volva-lapjes of afgeplatte wratten.
Lam. wit tot crème. St.basis meest met
dikke, wortelende knol en een of enkele
dikke volva randen.

A. strobiliformis no. 1.

17. Hd.rand niet uitstekend, niet behangen.
Lamellen wit.

20. St. met ronde knol. Hd. met dikke hoekige
bruin wordende plakjes.

A. citrina var. alba no. 7a.

20. St. diep in bodem stekend, meestal zonder
knol. Hd. kaal of met enkele volva-lapjes.

A. excelsa no. 6.

15. Hd. rood, oranje, geel of vaal vleeskleurig.

21. Hd. geel.

22. Hd. licht zwavelgeel, met gladde rand en
dikke hoekige, bruin wordende volva-plakjes,
soms kaal. Geur als rauwe aardappels.
Korte lamellen versmald. A. citrina no. 7.

22. Hd. goudgeel tot okergeel, met gevoorde
rand en dunne witte volva-lapjes of kaal.
Geurloos. Korte lamellen truncaat.

A. gemmata no. 14.

21. Hd. rood, oranje of vaal vleeskleurig.

23. Hd. tomaatrood tot oranje, meer oranje-
geel naar rand, met witte tot lichtgele
volva wratjes. St. met meestal ronde knol
waarop enige ringen of kransen van wratten.

A. muscaria no. 12.

23. Hd. crème, vleeskl. roze tot bruinig roze,
met enkele grauw-roze lapjes of kaal.
St.basis weinig verdikt, met verspreide
volva lapjes of kaal.

A. eliae no. 15.

(Wordt vervolgd in volgend nummer van Coolia met systema-
tisch gerangschikte beschrijvingen van de soorten.)

C. Bas.